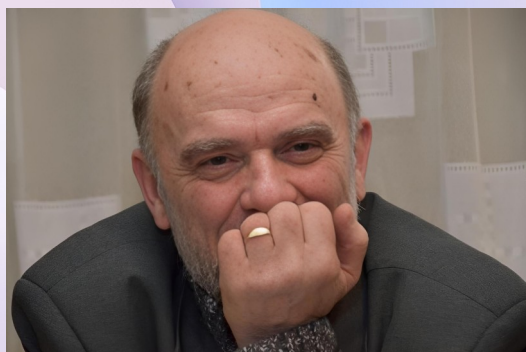

Amintiri de la catedră

Prof.
Teodor Parapiru

Eroul preferat

- Astăzi vom discuta despre condiția dumneavoastră culturală și despre cum o întrețineți!
- Am văzut la televizor niște cucoane curioase și niște babalâci cu chelie, cu bărbi și cu ochelari cu sticle groase, care vorbeau singuri pe tema asta, iar tata mi-a zis să schimb postul repede pe ceva cu acțiune, că altfel ne ia somnul, zice fără menajamente Victor.
- Și pe bază de ce discutăm, dom' profesor? întreabă Raluca.
- Pe bază de lectură particulară. Voi sunteți *particularii* care citesc pe rupte, cu dor de codru verde și cu jale de pasiune.
- Și cum ne examinați? Că putem să spunem că am citit trei, șapte, zece, douăzeci de cărți din lista cu cele vreo patruzeci pe care ni le-ați dat la sfârșitul anului trecut și la începutul ăstuia?...
- Și ne puneți note?
- Sigur, la alegere!
- Aoleu, păi toți o să vrem să ne dați nota zece!
- Vom vedea!
- Păi, spuneți repede ce avem de făcut și noi pregătim carnetele!
- Vă rog să notați pe o foaie de hârtie răspunsurile la două întrebări:

❶ *Care este lectura cea mai plăcută pe care ați parcurs-o și pe care ați recomanda-o și altora?*

❷ *Care este eroul vostru preferat?*

Poftim, la treabă și apoi discutăm!

*

Parcurs în viteză „lucrările”. Zeci de ochi mă urmăresc atenți. Comentariile vin de la sine.

- Cred că a fost „*blat*” cu întrebările astea.
- Diseară o să fie petrecere cu note mari la limba română în cartier. Eu doresc nota zece și nu mă supăr dacă primesc și o prăjitură în cadru festiv.

Fac semn de înscriere la cuvânt:

- Am impresia că vi s-au părut foarte simple cerințele și, ca urmare, v-ați grăbit, ați uitat de „festina lente” – „grăbește-te încet”, așa că ați dat dovadă de superficialitate...

Silviu atacă frontal:

- Hai, dom' profesor, nu mai tăiați firul în patru, ați zis să scriem cartea care ne-a plăcut și pe care am recomanda-o altora! Am scris. Am notat apoi numele eroului preferat, și acum aleg să-mi puneți zece fix, că așa ați promis. Nu ne mai luați cu povești, că proverbe au toate popoarele, nu numai latinii!...

Este aprobat cu entuziasm de tot poporul din bănci.

- Și eu aleg să îmi puneți nota zece!

- Da, da!

Îi temperez:

- Să vedem dacă sunteți de aceeași părere, după ce vă voi spune observațiile mele tot conform unui principiu latin: *Auscultandi et altera pars*, adică *Ascultând și cealaltă parte*.

- Mereu ne amețiți cu de-astea! Eu credeam că românii au făcut o istorie măreață, dar se pare că ei vorbeau tot timpul.

- Ați nominalizat lecturi interesante, atractive, folositoare pentru minte și viață. Sunt aici *Legendele Olimpului*, de Alexandru Mitru; *Singur pe lume*, de Hector Malot; *Alice în Țara Minunilor*, de Lewis Carroll; *Din lumea celor care nu cuvântă*, de Emil Gârleanu; *Povești*, de Petre Ispirescu; *Toate pânzele sus*, de Radu Tudoran; *Momente și schițe*, de I.L. Caragiale; *Cireșarii*, de Constantin Chiriță; *Omul invizibil*, de H.G. Wells; *Vrăjitorul din Oz*, de L. Frank Baum; *Povești*, de Frații Grimm; *Robinson Crusoe*, de Daniel Defoe; *Călătoriile lui Gulliver*, de Jonathan Swift; *Povești*, de Ion Creangă; *Isprăvile lui Păcală*; *Aventurile lui Tom Sawyer*, de Mark Twain...

Câțiva au luat-o pe scurtătură și, în criză de idei, au trecut lecturi din manual, povestiri sau fragmente.

La cerința referitoare la personajul preferat, ați menționat eroii principali din narațiunile de la punctul 1, ceea ce este explicabil, dar alții au avut alte preferințe: zeița Atena, Huckleberry Finn, Robin Hood, Harap-Alb, fapt pozitiv...

- Dacă toate-s bune și frumoase, ce mai aveți de obiectat?

- Mă întreb, prietene Daniel, cum pot unii (destui) să *recomande* o lectură fără să spună și *numele autorului*. Mulți au scris numai titlul operei, nu și numele autorului, ceea ce e o greșală regretabilă și prăpădește un punct din notă, ținând seama de terenul restrâns al lucrării. Apoi...

- Vai, sunt și alte observații?!...

- În suficiente cazuri, când numele autorilor a fost precizat, a fost scris greșit: Vels în loc de Wells; Grim în loc de Grimm; Marc Tvain în loc de Mark Twain; Ionatan Suift în loc de Jonathan Swift etc.

În ce privește calitatea alegerilor pentru eroul preferat, sunt unele alegeri superficiale, la care nu ați reflectat suficient.

- De exemplu?

- *Omul invizibil*.

- Să știți că mulți ar vrea să fie invizibili!

- Mă refer la personajul respectiv, care vrea să facă din invizibilitate o armă a răzbunării și, în consecință, acționează ca un criminal. În ce privește condiția științifică, implică riscuri considerabile: el umblă gol, ceea ce implică primejdii foarte mari, fiindcă ceilalți nu îl văd, iar ambiția și dorința de putere îl conduc la starea de nebunie...

- Asta chiar nu-mi place. Îmi retrag simpatia pentru *Omul invizibil*, anunță Sebi.

- Reluând problema, multe nume de personaje preferate sunt scrise după ureche: Alis (în loc de Alice), Sauier (în loc de Sawyer), Hud (în loc de Hood)... Deci, mai zboară un punct!

Copiii sunt abătuți.

- Sunt muuuuulte greșeli, oftează Gabriela.

- Ce este *muuuuulte*?

- Adjectiv la gradul superlativ absolut.

- Bravo, să-mi amintești să-ți desenez un zece în catalog. Excelent răspuns! Reiau: Așadar, ce notă puteți alege dacă dispar două puncte din zece?

Gabriela se bucură de felicitările colegilor, dar Vali spune gânditor:

- Eu zic să amânați notarea până îmbunătățim unele din aspectele astea!

- Bine, așa să fie, dar vreau să mai fac o precizare: recunosc faptul că mai mult decât toate m-a dezamăgit faptul că nu ați menționat nicio carte de poezie, de poeme, de versuri, deși ați avut titluri la dispoziție!...

- Și e așa de gravă viața fără poezie, dom' profesor?! Că doar nu-i sfârșitul lumii fără ea!...

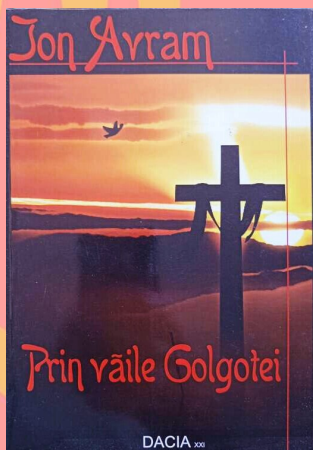
Surâd și spun:

- Cine știe, Emile?!...

După aproximativ o lună, la următoarea examinare pe temă, au fost și cinci cărți de poezie semnate de: Mihai Eminescu, Nicolae Labiș, George Coșbuc, Vasile Alecsandri, Magda Isanos. Și mult mai puține greșeli de scriere.

Prin Văile Golgotei

- Fragment -

Ion Avram

Prin Văile Golgotei - O bijuterie narativă Prefață de Teodor Parapiru

Ion Avram scrie artizanal, cu profund simț artistic față de cuvinte, de idei și de sentimente. Aflat la a doua carte (după *Așteaptă-ne, Lazăre!*), el confirmă strălucit acum, cu ***Prin Văile Golgotei***, talentul de prozator, remarcat de critica literară la debut, adăugând calități consistente construcției romanești și modalității de exprimare, pe fondul unor evenimente epice semnificative.

În edificiul ideatic al narațiunii, cititorul are rolul său consistent de martor activ, disponibil pentru descoperirea propriei sensibilități, după tainica înveșmântare în adevăr de parabole, ale căror înțelesuri răsună în fiecare după chipul și asemănarea sa.

Fraza este supusă unei operații de selectare, comunicarea obișnuită întrând firesc în universul metaforei prin sugestie, dintr-o perspectivă telepatică.

Pe scurt, un personaj își caută identitatea prin întrebări succesive ce stârnesc ecouri în tărâmul memoriei ca-n palmă, face un pelerinaj profesional la locul unui miracol încărcat de conotații existențiale și descoperă un manuscris în care iluziile acceptă accente parodice în cea mai subtilă tradiție.

Redimensionarea întregului epic se realizează din interior, prin relatarea a numeroase fabule ale vieții umane trecute prin furcile caudine ale realității. Una dintre ele – aceea a nebunului care măsoară – se constituie într-un cadru de mare efect și de adevăr inconfortabil, pentru drama duioasă pe care îndeobște oamenii o trăiesc, recunoscând-o și depășind-o mai mult sau mai puțin, sau se lasă consumați de ea.

Prin Văile Golgotei este o bijuterie narativă foarte rar întâlnită în vremurile noastre grăbite, risipitoare și neglijente.

Motto:
**Nu mai durează mult
și vom vedea cât de puțin a durat.**

Deodată, nu mai are nicio dorință. Alergă. Și atât. Drumurile se nasc din propria-i alergare. Cerul - gelatinos. Aproape. Să-l atingi cu mâna. Să-ți intre mâna în el. Ziuă. Soarele - nicăieri. Lumina venind din ea însăși. Bolta întunecată la cheie. Încremenirea pare veșnică. Doar el alergând. Căutând.

- Ce cauți ?

Întrebarea se pune singură. Materială. Rostogolindu-se.

- Ce cauți? Ce cauți ?

Încremenirea - surdă.

Aleargă. Simultan, din toate direcțiile. Înăuntru, din toate direcțiile. *Afara* sorbindu-se cu cer cu tot. Cercuri largi. Vârtej. Cercuri. Vârtej.

- Ce cauți? Ce cauți?

Alergarea - crescând. Din toate direcțiile. Cercuri mici. Vârtej. Cercuri. Vârtej. Înăuntru. Cu *afara* cu tot. Cu cer cu tot. Drumurile născându-se din alergare.

- Cum poți să alergi *tu, singur*, simultan, în toate direcțiile, din toate direcțiile?

Întrebarea - materială, rostogolindu-se.

- Cum poți? Cum poți? Și să vezi?! Și să te vezi?! Din toate direcțiile?! Toți, deodată?! Toți *cei tu*, deodată?! Trăgând *afara*, cerul după tine?! Văzându-te alergând toți *cei tu*, deodată?! Cum? Cum?

Întrebarea - rostogolindu-se. Drumurile - din alergare. Cercuri mari. Vârtej. Cercuri mici. Vârtej. Cercuri. Vârtej. Cercuri.

Brusc, se împiedică de un furtun. În curtea bunicilor. Și se bucură: *lată casa bunicilor. Prisma cu parmaclac. Obloanele. Gardul cel vechi. Scândura înverzită de mușchi.*

Privește peste gard. De acolo, de pe prispă. Pe uliță - multă lume. Nu cunoaște pe nimeni. Lumina - un fel de umbră cu soare. Caldă cât trebuie să fie răcoare. Vie cât trebuie să fie blândă. Și fără vânt. Privește: *lată și casele vecinilor. Curțile. Gardurile. Salcâmi. Cerul.*

Toate - ca printr-o lentilă.

Și multă lume. Încolo și încoace. Pe uliță. Prin ograda bunicilor. Prin toate ogrăzile. Un fel de sărbătoare. De bucurie liniștită. Un fel de pace definitivă. De nuntă veșnică. Toți sunt îmbrăcați frumos. Știe ce vorbesc. De acolo, de pe prispă. Fără să-i audă, știe. Îi cunoaște pe toți. Și ei îl cunosc. Toți. Se uită la el, fără să-i vorbească. Numai ei între ei. Cu bucuria aceea, liniștită, pe chip. Încolo și încoace. Prin curte. Pe uliță. Prin toate curțile. Pe toate ulițele. Ca printr-o lentilă. Prin fața porții - bunica. Trece, dar nu-și privește casa, curtea, ca și cum n-ar fi fost ale ei. O strigă: *bunico, bunico!* Ea nu-i răspunde. Știe că-l vede, știe că-l aude, dar nu-i răspunde. Trece. Tânără, frumoasă, îmbrăcată de sărbătoare. *Bunico, bunico!*, strigă din nou, nedumerit, urmărind-o cum se îndepărtează, vorbind cu unul, cu altul, cu bucuria și pacea aceea, pe chip. Și el privindu-i, cunoscându-i, dorind să fie cu ei.

Nelămurit și trist, se regăsește, deodată, acasă. Singur. Lumina - altfel. Prăfuită. Și prea vie. Fără umbra aceea, cu soare. Și un fel de dor de veșnicia acelei nunți. Să fie cu ei. Să-i vorbească. Să-l asculte. Acolo. În jurul casei bunicilor. Cu ulițele, și curțile, și salcâmi, și cerul - ca printr-o lentilă.

Când scârțâie poarta, îl vede pe bătrân intrând. Îl cunoaște de la nuntă.

- Ai venit să mă pețești?, îl întreabă.

- Nu acum. Fă-ți steaua, întâi! Fă-ți steaua!, îi răspunde și se îndepărtează plutind.

Nu acum... Da, da, nu acum...

Vede furtunul prin curte și se miră: cum a ajuns aici?! Îl ridică. Un jet lung și larg de apă udă curtea și casa: *lată, v-am adus ploaia!*, se aude vorbind.

Cuvintele sunt direct păsări. Într-o pădure de salcâmi. Care-i chiar în curtea casei. Curtea și casa - chiar în pădure. Apare un indian vopsit în furios, care scoate o săgeată, o fixează în arc și țintește spre el, din față. I se face frică. Ochii indianului, fața lui colorată strigă: *ieși afară din pădurea mea, că te ucid!*

În jur - nimeni. Toți - în casă. Nepăsători.

Săriți! Ajutor!

Nimeni. Cuvintele - păsări. Pustiu. Încremenire. Furia, frica îl sufocă.

Ce cauți în curtea noastră, sălbaticule?! Pleacă, pleacă!

Indianul încordează arcul. Așteaptă săgeata din spate, tremurând. Deodată, apare Bobocea. Coleg din școala generală. Pezevenghi înnnăscut. Se uită la indian și face cu ochiul. Duce mâna dreaptă la coaste, apăsându-le ca pe niște clape de acordeon și acestea cântă. Cântecele are un ritm rapid. Sunetele sunt de acordeon. Auzindu-l, indianul slăbește arcul. Bobocea dansează și cântă dezlănțuit. Indianul aruncă arcul și începe să danseze și să chiuie, cu brațele ridicate. Ritmul cântecului este din ce în ce mai alert. Nu-i mai este frică. Apasă cu degetele pe coaste și cântă. El - cu stânga. Bobocea - cu dreapta. Ținându-se de brațe. Dansând. Indianul - din ce în ce mai vesel: iu-hu-hu! iu-hu-hu! cu brațele ridicate. Se apropie și începe să cânte la ei, ca la acordeon. Cu dreapta pe coastele lui Bobocea și cu stânga pe coastele lui. Și dansând.

Se trezește râzând în hohote. După fosforul ceasului, este miezul nopții. Coboară din pat, deschide fereastra și respiră adânc:

Doamne, ce vis! Și ce ton avea bătrânul acela eteric! Fă-ți steaua, întâi! Fă-ți steaua!, blând, dar hotărât. Ca și cum, fără stea, fiecare fără steaua lui făcută, am fi neîmpliniți, mai prejos decât ologii, decât orbii sau surzii, sau decât toți aceștia la un loc. Pentru că orbul acela, dezorbit de Fiul Omului, își făcea, poate, steaua în

chiar orbirea lui, spre dezorbirea întregii lumi, într-o credință.

Fereastra - direct în stradă. Privește. Prin întunericul acela. Luna - ghicindu-se după umbre. Mintea - prin noapte, tăind Dunărea cu strada, strada cu Dunărea.

Strada...

Tei pe margine. Trotuarele - aripi. Mintea - zburând strada cu tei, cu flori de tei, cu tot. Prin întunericul acela. Cerul. Stelele. Aerul. Liniștea. Toate - cu flori de tei. *Ce oră! Iubirea lui Dumnezeu! - direct pe stradă, direct pe fereastră.*

Privind în noapte. Zburând strada. Visul...

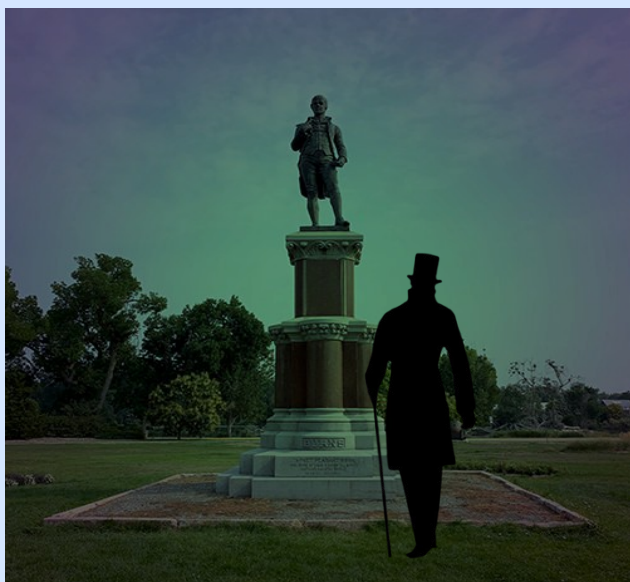
Nebunul apare, întâi, umbră. Din dreapta. Neonul din stânga lungește, parcă, umbra umbrei. Care mătură strada. *Nebunul care măsoară. Ce destin!...* Trecând prin fața ferestrei: pardesiu, pălărie, fular, mănuși. Bastonul - în stânga. Ajunge în colț, pe oblica lungă. Face la stânga și intră în parc. În fața statuii se oprește. După mișcare, privește statuia. De la fereastră, par două statui. Abia se vede mișcarea: privește statuia, se dă trei pași înapoi; umbra de la lună a nebunului se amestecă cu umbra de la lună a statuii; privește cerul; se dă trei pași înapoi; umbra de la neon a nebunului se amestecă cu umbra de la neon a statuii; înconjoară statuia; trei pași înapoi; umbra de la lună a nebunului se amestecă cu umbra de la neon a statuii; trei pași; umbra de la neon a nebunului se amestecă cu umbra de la lună a statuii. *Ce destin!*

Mintea. Memoria.

- Îl știi?

- Nu.

- Nebunul care măsoară!

Pe terasă - lume puțină. Terasa - pe faleză. Chiar pe mal. Să arunci cu piatra în apă. Nebunul - grăbit. Pardesiu, pălărie, fular, mănuși. Bastonul - în stânga. Dacă n-ar fi fost vară, n-ai fi crezut că-i nebun.

- Îl știi?, întreabă Victor.

- Nu.

- Nebunul care măsoară! Așa i se spune. Așa cum îl vezi, cică a fost un tip deosebit, inteligent și simpatic.

- Nici acum nu arată rău.

- Adevărat. Cică, înainte de a înnebuni, lucra la gară. Să vezi ce chestie! Mie mi-a povestit un tip prieten cu prietenul lui. Împreună, au plănuț să spargă casieria gării, care era undeva, la demisol. Au hotărât să pătrundă spărgând zidul din spate, pe la subsol, chiar în dreptul seifului și să-l taie cu sudura. Pentru asta, trebuia să știe distanța de la peretele lateral și de la grinda de sus până la seif. În casierie nu se putea intra să măsoare. Normal, nu?! Numai ce se vedea prin ghișeu. Și atunci, cică, a început să se antreneze la măsuratul din ochi. Își lua două puncte, le privea dintr-o anumită poziție și aprecia distanța dintre ele. Atât de mult s-a antrenat, încât a ajuns să poată măsura aproape exact. Părea obsedat. Oriunde se afla, pune și pariuri pe această chestie, câștigând mereu. Era considerat un fel de ciudățenie. Din acest punct de vedere, se credea că nu ar fi fost vorba numai de antrenament, ci și de o însușire aparte, un soi de talent, de boală, ceva. Pentru că, se zice, ar fi fost văzut de multe ori, prin locuri izolate, măsurând distanțe dintre copaci, stâlpi, ziduri, cam tot ce se putea măsura. Asta, înainte. Deoarece după

spargere, din cauza unui perete de la subsol, care le-a încurcat planul, nefiind în prelungirea celui din casierie, a avut un șoc și a înnebunit. Pe chestia asta a scăpat și de pușcărie. Că prietenul lui, cică, ar fi și astăzi închis. După șoc, nu se mai ferește. Măsoară tot. Tot ce vede trebuie măsurat. Odată, a fost văzut alergând după un camion și măsurându-l din mers. Ce destin!

Ce destin!

Prin noapte. De la fereastră.

Acel vis... Casa părinților. Curtea. Satul întreg, parcă atât de pustiu, de încremenit. Ca și cum un blestem sau o vrajă pietrificase clipa. De neconceput. Căci, iată, este de ajuns să închidă ochii ori să privească de la fereastră, în noapte, și un contact, un declic al minții, al memoriei, îi aduce totul atât de aproape și de clar până la certitudine, până la contopirea lui cu spațiul acela blând, al copilăriei. Ca și cum o continuă chemare, o rugămintă, țișatul născut odată cu el din pânțele mamei îl urmărește ocrotitor, oriunde ar fi pe lumea aceasta, refuzând încremenirea și pustiirea. Pentru că, oriunde și oricine ai fi, acel declic ți-l va arăta pe tatăl tău și pe mama ta acolo, în curtea și casa lor, în spațiul acela blând. Cu atât mai blând, cu cât ești mai departe, știindu-l încă și al tău, prin ei.

Depart, spre Dunăre, o cucuvea.

Cineva care va muri...

Înfiorarea - direct pe fereastră.

Fie la tine, acolo, boală!

Vocea mamei - direct din spațiul acela îndepărtat și blând, cu imagine cu tot, cu înfiorare cu tot.

Și tot așa, ți se poate arăta tatăl tău acolo, în curtea lui, care este și a ta, muncind de o viață, într-o gospodărie cu oi, cu vaci, cu porci, cu cai, cu păsări, cu câini și pisici. Sau dormindu-și somnul binemeritat, cu sforăitul acela - tors ușor - de căldură și osteneală. Dar, de cele mai multe ori, declicul îl va prinde în mijlocul câmpului său, măsurându-și glia cu privirea verde-albastră, subțiată de la lumină, și așteptând ploaia care, dacă nu vine, toată munca lui de când a dat colțul ierbii se va duce pe apa sâmbetei. Singur, acolo, în mijlocul câmpului, vorbind aproape tare cu Dumnezeu, explicându-i de ce are el nevoie de o recoltă bună.

Ca să scape odată de datoriile de care nu mai scapă. De parcă ar fi blestemat. Că nu este risipitor. Nici muierea lui nu a fost. Ba, din contra! Dar, de fiecare dată, trebuie să se întâmple ceva: ba o secetă, ba o molimă, ba amândouă!

Și, colac peste pupăză, mai vine și Bălușul de-ți ia gardul și-ți mâlește grădina și ograda! Că în fiecare an trebuie s-o ia de la capăt, rugându-se să fie mai bine. Dar, poate că păcatele lui sau ale vreunui neam, până la a șaptea spiță, l-au supărat pe Dumnezeu. Și cineva trebuie să plătească, nu?! Că, dacă nu erau comuniștii să vină să le ia tot, poate că, în cei patruzeci de ani, ar fi ajuns să strângă și să aibă, să nu mai depindă de o secetă, de o molimă, ceva. Și, din copiii lui, măcar unul ar fi rămas în sat. Și altfel ar fi fost viața cu nepoți prin curte și fără grija zilei de mâine. Așa, i-au dat înapoi, acum, la bătrânețe, zece hectare din șazeci, câte aveau de primit, el și frate-su, Alec. Că atâta avusese tatăl lor, bunicul, Dumnezeu să-l ierte! Zece hectare. Și atât. Căruță - nu! Animale - nu! Plug, cotigă, rariță - nu! Cu ce să-l are? Cu ce să-l samene? Să-l culeagă?

Singur și bătrân, în mijlocul câmpului.

De acolo, de la fereastră.

Măcar fecior-su, Alisandru, să fi rămas în sat! Dacă știa, nu-l dădea la școală, mai de parte! Și n-avea încotro: trebuia să rămână! Dar, cine mai credea că se vor întoarce vremurile! Așa, el, Alisandru, este acum domn la oraș, nu mai vine el să are, să samene, să tragă sapa pe soarele de foc, cu apă fiartă, din zori și până noaptea! N-are cum, nu că nu vrea! Nu mai poate, că nu-i învățat, de asta! Nu ca noi, cu pielea tăbăcită de-o tai cu cuțitul și nu doare! Însă, nici așa, ca ei, acolo! Că și closetul îl au în casă! De eu nu pot să stau nici trei zile! Parcă aș fi într-o cușcă! Bine că nu stă sus! Că, deschizi fereastra și dai drept în stradă. Dacă nu ești atent, îți sare cineva în casă! Eu îi tot spun să n-o mai țină deschisă, măcar noaptea! El face tot de capul lui! Și-l cred: n-ai cum să stai pe zăpușeală cu geamul închis! Că nu de hoți îi vorba! Să nu intre cineva să-l omoare! Se întâmplă atâtea pe lumea asta, de nu știu cum ne mai rabdă Cel de Sus! Dar, și când s-o mânia o dată,

n-o să scăpăm nici în gaură de șarpe!

De la fereastră.

Pășind agale, pe drumul spre casă, sau țesălând iapa cea murgă, legată la căruță, la umbra salcâmului cel bătrân. Și vorbind cu ea, ca să n-o sperie, că-i a făta și tare-i mai sunt lui dragi toate animalele, când le este a făta! Numai șobolanii, nu! Că i-au împânzit șurile și coșarele! Noroc de Țăganu', care sapă după ei până le găsește cuibul, îl distruge și-i alungă. Că și noaptea, latră la ei, ca la hoți. Dar, pentru cine-l cunoaște, știe că într-un fel latră la hoți, și altfel la șobolani!

De la fereastră.

Plimbându-și palmele mari, cu degete lungi, pe pântecul iepei, *cât un butoi, să nu fie de deochi!*, și mângâind-o, el alintă mânzul din pânțele ei, vorbind cu el, așa, nefătat încă. Știe și ce nume îi va da. Dacă va fi cal și va fi alb, îl va lăsa armăsar, să nu se piardă sămânța, și i-l va da lu' Alisandru, așa, cum memoria minții sale știe că știe că i-a promis odată, în Valea Gologanului, când i s-a părut calul acela direct pe cer. I-l va da așa, numai cu numele, că el, Alisandru, n-are cum să-l țină la oraș. Dar, să știe el, când îl vede în ogradă, că-i calul lui, și va fi ca și cum este și Alisandru acasă. Ciulind urechea memoriei, îi și aude vocea caldă, molcomă și parcă puțin răgușită: hooo, Murga! hooo, fa-ta tatii! mângâind-o pe pânțele, pieptănându-i coama, bătând-o ușor, cu palma pe gât, pe cru-pă. Și tot așa, declicul îi poate găsi oriunde și oricând, parcă desființând spațiul și timpul din jurul lor, pentru a crea un alt fel de spațiu și de timp, în care îi regăsești, de fiecare dată, bine așezați și blânzi. Și totdeauna așteptând. Ca și cum așteptarea ar fi hrana unui dor numai al lor, fără sfârșit și fără alinare. Și iată cum a lăsat Dumnezeu un *ceva* ca să poți să-i ai lângă tine doar închizând ochii ori privind de la o fereastră, în noapte. Și acest *ceva* să ți-i aducă așa, cum sunt, cum au fost ei: cu gesturi, cu vorbe, cu gânduri, cu suflet, cu tot. Și să te bucuri de ei în acel fel de timp și de spațiu. Căci cine știe ce fel de ceva lucrează și în capul nebunului aces-ta, care măsoară tot ce vede, sau în capul tutu-ror nebunilor din lume! Pentru că odată cunos-cuți acești *ceva*, nebunii ar deznebuni de la si-ne, și cine știe până unde s-ar putea ajunge!

Atunci parcă nici morții nu ar mai fi morți. Și-ți apar *așa*, cum numai memoria ta îi păstrează, ca și cum acest *așa* a preluat de la cel plecat numai ce era compatibil cu tine, ce ți se cuvenea, respectându-se un criteriu lucrător în subconștient, într-un fel de matrice genetică. Pentru că, de multe ori, ți se întâmplă să te întrebi: oare cum arăta Cezar, sau Alexandru Macedon, sau Napoleon?!, și, închizând ochii, ai senzația că înlăuntrul se declanșează acel *ceva*, care mobilizează toate informațiile purtate de corpul tău. Și-ți apare imaginea - fantomă a lui Cezar sau Alexandru Macedon sau Napoleon. Și uneori aceasta este atât de clară, că te uimește. Ai tendința să-ți spui: sunt un tip bine documentat, dețin atâtea informații, încât ajunge să închid ochii și mintea mea construiește imaginea invocată! E-hei!, ăsta sunt eu! Ba, mai mult: dacă mă sforțez, văd și în viitor! De acord, atât timp cât Napoleon, de exemplu, îți apare cu tricorn și cu vestita lui manta gri, intrată în istorie. Desigur, se poate găsi o explicație și dacă îți va apărea un Napoleon cu ochi căprui și cu aluniță la baza nasului. Asociații mentale!, poți spune. Imagini din scene de film sau teatru! Sau din vreun tablou văzut undeva, cândva! Buuun! Dar, ce te faci dacă îți va apărea un Napoleon călare pe un cal cu gâtul încordat, cu potcoavele sclipind în soarele, de acum, la apus, și vezi până și apusul!, urcând un deal lung și împădurit, pe drumul șerpuit și bătut spre cetate! Vezi atât de clar, că-ți vine să cobori din acel *ceva*, pe drum! Și sus, în vârful dealului cât un munte, să vezi cetatea și chiar mișcarea din ea, pe care n-o mai vede decât Dumnezeu! Și, tot așa, cu Alexandru Macedon, cu Cezar. Sau, mai bine cu un om obișnuit, din nu știu ce zonă de spațiu și timp, tăind un copac, de exemplu, ori hârjonindu-se cu un câine... Și văzând gesturile-fantomă de tăiere a copacului sau de hârjoneală, văzând până și petele albe de pe botul câinelui și de pe labe, te întrebi: cum asta? Ce poartă corpul nostru? Poate un fel de matrice a memoriei lumii, nu?

De la fereastră.

Foșnet de tei. Umbre pe asfalt. Vântul - peste oraș - pasăre. Transparentă. Mitică. Din spre nord. Prin somn. Prin nesomn. Neadormirea clipei trecând. Ca și cum n-ar fi așa înfier-

bântată. Ca un blestem. Ca o boală.

Și iată cum poți întrezări nemoartea celui plecat, prin acea parte de rămânere în memoria fiecăruia dintre cei neplecați. Și când zici: *aceapartederămânereînmemoriafiecăruia dintreceineplecați*, trebuie gândit nu ca într-un proces verbal de memorare, ci ochii minții să vadă procesul din aproape în aproape, până când ceea ce i s-a dat ei, minții, să înțeleagă, va fi înțeles.

Căci, iată: fiind om, vezi om și memorezi parte de om; vezi urmă de om și memorezi parte de urmă de om; auzi glas de om și memorezi parte de glas de om; vezi lucru lucrat de om și memorezi parte de lucru lucrat de om; vezi frunză și memorezi parte de frunză. Parte, adică numai ce este compatibil cu tine, numai ce ți se cuvine din om, din urmă de om, din lucru lucrat de om, din frunză... Și, tot așa, fiind cal sau piatră și văzând cal sau piatră. Sau om. Văzând. Și tot astfel, auzind, mirosind, pipăind... Dezvăluindu-se, din aproape în aproape și nuanțat, un fel de simfonie a memoriei.

Cum altfel să-ți explici că, atunci, când ai ridicat, ca de fiecare dată, receptorul telefonului, cu un gest automat, născut în acest mare laborator pavlovian, lumea, și când ai auzit-o pe sora ta: *Alexandre, a murit mama!*, ai simțit nenorocirea numai după vocea pe care n-o mai auziseși niciodată așa. Apoi, înțelesul cuvintelor autentificând mesajul, memoria a scos, ca pe un țipăt, tocmai imaginea aceea, cu mama ta suind greu Dealul Gologanului, care nu se mai termina, parcă.

Apoi, ca și cum ceea ce devenise mama ta te vedea încă, pe tine, cel neplescat, ai visat-o urcând chiar dealul acela, ca pe o Golgotă. Și tu, care o așteptai în vârf, ai întins mâna și ai ajutat-o să treacă peste coama aceea abruptă și rea. Și privind de acolo, ca din cer, ai senzația că îi vezi și îi știi pe toți cei de prin vale, fiecare la treburile lui și urcând. Privești și te miri cum de-ți apare dealul singur, în mijlocul unei văi, largă la nesfârșit și lin coborâtoare, știindu-i și văzându-i pe toți, deodată, cei născuți și nenăscuți, fiecare răsărind în dreptul crucii sale și așteptând, răbdător și cuminte, un semn! Ai întins mâna și ai ajutat-o, cu un fel de convingere, că-i ajuți pe toți cei din vale, ca și cum mâna ta ar fi fost o sumedenie de mâini întinse, privind și nemirându-te, când te-ai văzut întinzându-ți mâna ție însuși, care erai, în același timp și în vale, urcând.

Și ca și cum reflexul pavlovian ar lucra și asupra lui însuși, de câte ori sună, de atunci, telefonul, ridici receptorul cu mâna tremurândă și rugându-te.

Văzând astfel, cum firul evenimentelor își schimbă semnificația pe care o considerai, cu oarecare înfumurare, inatacabilă și certă. Dacă până atunci o vedeai sau o știai pe mama ta împletind un pulover pentru tine, gândeai că se chinuie prea mult, când sunt atâtea mașinării moderne și rapide. Nici ca model nu te încânta prea mult. Dar, nu-i spuneai, ca să n-o superi. Și credeai că, purtându-te astfel, este mai bine. Și că ținuta ta morală ar avea înălțime și delicatețe. Acum iei puloverul, îl strângi la piept, îl mângâi cu tandră tristețe și gândești: acest pulover este împletit de mâinile mamei mele. Și chiar simți că poartă un mesaj, o rugăciune ocrotitoare, și-ți propui să-l porți cât mai atent și respectuos, să-l ai cât mai mult. Constați cu uimire că vezi altfel lucrurile. Și acest altfel, deși nu ți-l poți explica, îl simți ca pe o schimbare în bine, ca pe o vedere, dintr-un unghi mai intim, a lumii acestei vieți. Fiind recunoscător mamei tale, te bucuri abia acum și regreti. Și-i ceri iertare pentru acest *abia acum*. Speri că vede bucuria și regretul. Și că-i ceri iertare. Tot așa ți se dezvoltă cum, în toată viața ta, ai crezut că a ști înseamnă a putea. Și, dintr-o dată, să cunoști și să te minunezi că, de fapt, a simți înseamnă cu mult mai mult a putea, decât a ști. Și aceasta să-ți arate

ignoranța, egoismul tău apăsător, purtat cu încăpățănare neînțeleasă acum, ție însuși. Și să te deschidă semenilor tăi, cărora trebuie să le-o împărtășești ca pe o pacoste, dar și ca pe o bucurie într-o calea aceea, despre care auziseși ceva. Apoi, din curiozitate, apoi din dorință, apoi din credință, cu bucurie, ai început s-o cauți și chiar s-o întrezărești, uneori. Și privind din acest unghi nou, să ai conștiința clară a existenței strămoșilor, luând-o înapoi, din fiu în tată și din tată în fiu. Existență aproape palpabilă a unei lumi în care ei au plecat și sunt.

Căci cum altfel să vezi lucrurile, când Irina, sora mamei tale, Maria, te poartă prin cimitir, să-ți arate: „O iei pe cărarea asta, până ajungi la moș’tu Ilie Drăgan, vezi că scrie!... după trei morminte, faci la stânga și-i găsești acolo; hai să-ți arăt!”. Și îți arată o pădure de cruci din ce în ce mai înclinate, mai vechi. Și tu, văzându-le, ca și cum cele noi și drepte au răsărit din cele vechi și înclinate, auzi și înțelegi ce-ți spune, dar ceva din ființa ta nu este acolo, până când începe pomelnicul acela lung până la rătăcire, până la uitare: „Aici este mama noastră, Marghioala, lângă tatăl nostru, Ștefan, bunicii tăi, Dumnezeu să-i hodiească!... aici este mama mamei noastre, Smaranda, și aici, tatăl mamei noastre, lordache; iar aici, mama tatălui nostru, Simina, și aici, tata tatălui nostru, Gheorghe, bunicii noștri, Dumnezeu să-i hodiească!..., știu de la mama; aici este mama bunicii mamei, parcă Ioana; și aici tata bunicii mamei, parcă Vasile, Dumnezeu să-i hodiească!..., știu de la bunica”.

Încercând să fii cât mai atent, ai senzația că te pierzi în această înșiruire, dizolvându-te. Și, deodată, ți se relevă că zicând mână, ochi, picior, nu înseamnă nimic fără mișcarea acestora; și ce înseamnă să spui pom și să vezi pom și să nu știi rădăcina pomului. Privind plantația aceea de cruci, simți că plutește în jur o chemare stranie, un fel de așezare cosmică în afara conștiinței tale și te înfiori la gândul că toate acele evenimente apocaliptice mai sunt și altceva decât cuvânt scris.

De la fereastră, memoria, ca în palmă.

(Va urma)

Discurs despre starea sufletului în zi de sărbătoare

Dan Stoica

Unii au decretat că nu existați, că nu prea contați, că la o adică nici nu e nevoie să fiți...

Totuși încăpățânarea din mine, inima care bate și sufletul care respiră, vă aduce închinăciune dragi Femei!

Nu pe alesele, ci pe față, și tuturor!

Țin să declar admirația pentru miile de zile pe care le dăruieți vieții, nouă, soților, copiilor, iubitorilor, părinților, prietenilor, tovarășilor de muncă și călătorie.

Mă închin vouă, cele care ne salvați în fiecare clipă din mlaștina greșelilor și nimicniciilor, care ne construiți, ne faceți frumoși ne împingeți de la spate să fim eroi sau măcar harnici.

Mă străduiesc să fiu concis, știu că nu e de joacă cu răbdarea voastră, trebuie să ne creșteți, să ne însoțiți prin cotloanele copilăriilor, să fiți actrițele celor mai frumoase vise pe care le vom trăi, să fiți mamele pruncilor cu care ne vom mândri, dar căroră voi le veți da de mâncare, îi veți spăla, îmbrăca, ține în brațe când dorm.

Aș avea să vă spun atâtea, fără să vă laud, ci numai admirându-vă așa, stângaci, dar fericit că Cel

de Sus m-a sortit să îmi petrec viața alături de voi, cele fără de care nu știu nici cine aș fi, nici ce ar fi de capul meu și nici pe unde să o iau când voi pași mai departe...

Așa că vă spun VĂ IUBESC, luați sărutul de mână, mângâierea, îmbrățișarea, ca o închinăciune în fața unei sfințenii pe care nici un păcat nu îl poate spăla de pe fața lumii.

Amin!

*

Azi, 7 martie, se fac 110 ani de când s-a născut mama.

Familie de moldoveni get-beget, dar pe actul ei de naștere scrie la locul nașterii: Craiova.

Unitatea militară unde bunicul era ofițer se mutase să fie mai aproape de frământările care zguduiau Europa. Era primăvara lui 1915. Războiul izbucnise în Serbia, se răspândise în toată Europa. România era încă neutră, dar pentru cât timp?

În plus, era vorba de o mezalianță. O fi fost bunicul ofițer, dar bunica era prințesă de Negel. Lu-me-a din Bacău ar fi vorbit...

Cu burta la gură bunica îl urmase în Oltenia...

Când s-a născut fata lor, au botezat-o cu aluzie fără echivoc la ce se întâmpla în jur: Victoria.

Mama trebuia să poarte noroc celor care vor întregi patria...

Când s-a născut nu avea de unde să știe asta...

Mai jos rânduri care completează o viață și ceea ce a rămas în mine și prin mine după ea:

Era marți și era 13...

Se fac patruzeci de ani de când s-a dus mama. Mai avea câteva săptămâni și ar fi împlinit 70. (1915-1985)

Tehnică operatorie imperfectă, undeva într-un spital din capitală, în acei ani cenușii, triști... Putem să o mut în altă unitate cu aparate mai moderne? Da!

Vina asta nu mă lasă nici azi să respir. După 4 infarcturi și o boală de inimă de o viață, niciun chirurg de pe lume nu putea face minuni...

Totuși, nu mă împac cu gândul... Poate...

Luni de zile după ce n-a mai fost mă sculam dimineața, dis, când ai mei încă mai dormeau, și îi scriam de mână pe un caiet de școală scrisori în care îi povesteam ce mai face nepotul, ce mai fac eu prin teatru (repetam „Omul cu mârtoaga” la Iași, cu Dionel). Terminam epistola, o semnam și după ce sărutam foaia îi dădeam foc să ajungă mai repede la ea, să simtă că nu am uitat-o. Nu le spuneam de ce miroase a fum în bucătărie. Credeau că m-am apucat în ascuns de fumat.

Mama... trăise prin cei mai cumpliți ani ai vremurilor (îmi vine să râd de cei care azi se plâng și se vaită că nu au aia sau cealaltă și ce de drepți au ei de nu își mai încap în piele).

Război, boli, moarte de jur-împrejur, violență, sărăcie, foamete și neomenie... Rămăsese orfană de mamă de la 16 ani. Bunica s-a dus de boală, tânără încă și frumoasă... nu am nicio imagine cu ea, dar o am în minte pe mama și știu de unde i se trage acel „nu știu ce” care lasă oamenii care o văd prima oară fără respirație.

După internat (așa era obiceiul la cei cu dare de mână) n-a mai vrut să vină în noua gospodărie, unde o mamă vitregă îi ținea locul celei de care nu se putuse despărți cu inima.

Rudele i-au fost împușcate pe front, au ajuns infirmi sau au fost uitați pe un câmp, în grija altor vietăți (inclusiv bunicul, ofițer superior în acei ani în care războiul era la el acasă).

Mama fugise de acasă de ani buni. Își câștigase pâinea ca funcționară la primărie (unde bunicul, mare iorghist, avea să ajungă primar într-o vreme). Mai apoi, bunicul s-a dus peste Prut să caute bolșevicii care trăgeau în soldații români și mama a căpătat un post de Dolmescherin la comandatura germană. Pentru postul ăsta (și nu numai) a fost condamnată la moarte de celălalt comandament militar, sovietic, când acesta a ocupat Bacăul. A trebuit să dispară, fugind pe jos până în capitală, unde rudele au ținut-o ascunsă. Dar cât timp?

O altă rudă (pe atunci mareșal al curții regale) le-a trimis vorbă într-o bună zi că are nevoie de ea.

Mama avea un defect, era frumoasă, acea frumusețe care pică cu tronc oricui are un pic de suflet. Și mai era educată, grațioasă, știa să dea replici tăioase și să nu se lase dusă de nas prea ușor. Cânta romanțe și o mătușă cândva mi-a zis că toți aveau ochii în lacrimi când îi auzeau vocea. Anii și țigările au venit de hac vocii și eu nu țin minte decât ce îmi îngâna ca să adorm și să visez frumos în poala ei.

Juca remi și câștiga mai mereu. Avea nazuri de femeie cu sânge subțire, vechi (unii zic că ar fi albastru, dar nu pun mâna în foc, pentru că știu cum arată și mai ales îl simt și în mine. E mai mult roșu, de rebel(ă) pur).

În acele timpuri „originea” era cusur, pentru că te făcea ținta atâtor priviri și gânduri într-o lume în care bărbații cu arme erau la putere.

Numai că unchiul ăsta al meu, fost ministru al agriculturii în guvernul Mihai Antonescu și mutat pe lângă rege după 44, avea o problemă. Că de aia ești mareșal al curții regale, să tragi sforile, nu numai ale protocolului, dar și ale politicii. Toate doamnele familiei regale erau arundate la tot felul de ofițeri superiori sovietici, viitori lideri de partid și de stat.

Avea nevoie de cineva să frângă inima unui ofițer operativ care mai era și comunist cu funcție ideologică. Într-o structură de acest gen să fii comisar politic (denumire azi detestată) atârna mai greu decât stelele de pe epoleți. Domnul unchi mareșal avea nevoie de oamenii lui în aparatul militar rus care în acea vreme avea pâinea și cuțitul. De aici i-a venit ideea cu mama.

La balul unde trebuia să fie prezentă venea un ofițer sovietic vestit pentru că avea o slăbiciune față de sexul frumos. Trecuse cu bravură pe sub focul armelor din ambele direcții, dar rămăsese în viață și din numeroasele capcane pe care doamnele vremii i le întinseseră pentru a rămâne veșnic lângă ele. Un fel de Ulise de provincie, căruia nici o Circe nu-i găsise lăcatul care să-l închidă departe de celelalte... Era ofițer de carieră și moldovean get-beget. Era frumos cum nici prin basme nu prea întâlnești, d-apăi prin cartierele militare cu steaua roșie pe epoleți. Tras ca prin inel, cu istețimea căreia boarea de cultură

clasică îi dăduse un aer sofisticat, fusese (re) adus în țara natală să construiască viitorul României după ce văzuse prin Rusia și citise prin cărțile lecturate repede și pe sub mână în școli, prin lagăre sau pe front, când mai putea aprinde o lumânare. (Împreună se adunaseră ani buni, cam cât o tinerețe).

Cei doi au fost prezentați. Amândoi se apropiau de treizeci, ceea ce în acea vreme era deja o vârstă... Cinci ani de război (și front) făceau singuri câteva decenii.

Ce pot face doi oameni frumoși când se văd față în față și cei din jur au gândurile lor în ce-i privește? Sigur că ofițerul a invitat-o pe tânără la o țigară pe terasa palatului regal. Fumau amândoi ca doi turci...

De aici pot numai să îmi închipui, pentru că părinții au fost destul de reținuți să îmi povestească ceea ce nu era pentru urechile copiilor. Nu pot decât să presupun, pentru că mama devenind soția unui important personaj din structura militară sovietică nu a mai fost urmărită...

Din nefericire, la mama, nu rușii au fost principalii inamici, ci slăbiciunile ei... bolnavă de inimă, martoră sau simțind pe propria piele cum lumea în care fusese născută și viața pentru care fusese pregătită se dăruiește fără speranță... a zis să își lase dorințele și visele să fie împlinite de cei care o vor urma.

Așa e în familiile care au blazon și trecut. Ai urmași, ai viitor.

Bunica fusese prințesă... asta în acea vreme nu era deloc o carte de vizită. Mama a făcut pușcărie pentru că nu se născuse într-o șură (așa îi plăcea ei să spună).

Asta a fost după ce tata s-a retras (a fost epurat) din cadrele armatei învingătoare. Intrase acolo să facă lumea mai bună. Și-a dat seama că nu tot ce zboară se mănâncă.

Un idealist deci... fiind om cu capul pe umeri, din ofițer s-a făcut constructor de mori. Să faci făină într-o țară care murea de foame zic eu că e o meserie onorabilă. A construit și reparat zeci de mori sau combinate de panificație cum se numeau mai târziu.

Mama era bolnavă de inimă și medicii îi interzisera cu strictețe să rămână gravidă. De două ori a încercat, dar nu a reușit... abia a treia oară am ieșit eu... și cu asta viața ei a (re)căpătat sens.

Acum, când am și eu o vârstă și știu că porțile viitorului se tot îngustează pe o parte și se deschid pe alta, îmi zic că a știut ce face. Eu nu sunt numai fiul ei, sunt misiunea ei și am fost conștient de asta din clipa în care ochii mei au început să vadă mai mult decât ce-i în jur. Am trăit purtând, lăsând să crească sau să se ascundă în mine toate durerile și dezamăgirile unui idealist (de stânga, cum a fost tata) și disperările unei fiice de sânge nobil care nu știe dacă va mai prinde încă o zi pe lumea asta care era din ce în ce mai puțin a ei. Cam așa m-am format.... și cum se mai spune, altul mama nu mai face.

M-au crescut, m-au educat, m-au învățat să am încredere în cine sunt (poate prea mult) și mi-au mai spus că, deși oamenii sunt buni, nu e bine

să te încrezi prea mult în ei.

Nu i-am crezut... Am dat tot ce am și ce sunt celor din jur, hotărât să nu las nimic neîncercat sau în urmă.

Apoi, într-o bună zi, când mă așteptam mai puțin, a venit Dumnezeu și a lămurit lucrurile, le-a pus în făgașul lor cuvenit.

La cei mai mulți El vine când totul se termină, la mine a binevoit (așa a crezut El de cuviință) să vină când totul de-abia începea.

Și replica aceea din filme o știți?

„De aici preluăm noi cazul!”.

Fără ei, fără mama și fără tata nu aș fi putut niciodată să îl întâlnesc ca să aflu cine sunt și să îmi văd locul în lume așa cum se cuvine.

Respectul e cel mai mare semn al iubirii față de semenii.

Îi iubesc și azi (mai mult decât atunci când erau lângă mine și eu credeam că nemurirea e ceva care ni se cuvine ca să ne bucurăm unii de alții). Dragostea a trecut, ca o corabie care pleacă dintr-un port în altul, spre propriii copii. Ea mă ține între oameni cu capul sus, fără să îmi pară rău de înfrângeri și păcate. Fără ele, de unde să învățăm ce e sfințenia și cine sunt cei sfinți?

*

Cândva cuvintele vor pleca așa cum pleacă copii de acasă,
Cândva lumina va pleca, așa cum pleacă păsările în țările calde,
Cândva voi pleca,
... dintre toate mijlocele de transport ale lumii,
numai ea, credința, se va strânge un pic,
să îmi facă loc alături,
pe bidiviul vremii netrecute în calendare.

Din volumul Câmpul de rouă, apărut la Editura Minela în 2023

dovleac –
profesorul ne învață
lecția cercului

Three Rivers – The results of the 4 th haiku contest
on the theme of the gourd 2018

sclipiri în colțul ferestrei –
în plasa păianjenului
captură de răsărit

Third Prize, International „Kusamakura” haiku competition, 2018

fără ornamente de Crăciun –
copacul
plin de stele

The Mainichi Haiku, January 10, 2019

calendar de perete –
în fiecare zi
călătoresc în Japonia

Honorable Mentions – The 8 th Setouchi Matsuyama –
International Photo-Haiku Contest in English, 2018

casa bunicii –
întregind gardul lipsă
câțiva stânjenei

Romanian kukai – locul I – Mai 2019

de sânziene –
luna plină gătită-n
mătasea broaștei

Romanian Kukai – locul III – Iulie 2019

anul nou
fără artificii –
doar luna plină

Haiku of Merit, World Haiku Review, March, 2019

primele frunze –
în bătrânul copac
numai luna și câțiva nori

Haikuniverse, October 23, 2019

vântul de toamnă
în parc pe masa de șah
doar castanele

Romanian Kukai – locul IV – Octombrie 2019

așteptând gerul –
moliile încearcă
noile mănuși

Romanian Kukai – locul IV – Ianuarie 2020

lecții de machiaj –
trei generații
aceeași oglindă

Second place, European Kukai, 2019 (topic – family)

gară de munte –
trenul de marfă
transportă doar ceață

Autumn Moon Haiku Journal 3:1, Autumn/Winter 2019 – 2020

Emisiunea de timbre a **Romfilateliei**, care a abordat un subiect legat de Dinastia Regală a României, poartă titlul generic: „**Ctitorii Regale, Evenimente**”. Partea a doua a acestei emisiuni abordează două obiective ctitorite de Casa Regală: **Castelul Foișor** și **Palatul Regal din București**.

Castelul Foișor este un palat din Sinaia, care, la începutul istoriei sale, a fost o cabană de vânătoare, fiind folosită de cuplul regal Carol I și Elisabeta, până când au putut să se mute în Castelul Peleş.

După moartea reginei Elisabeta, **Foișorul** a rămas un timp nelocuit, fiind luat în folosință de principele moștenitor Carol și de soția sa, Elena. Aici s-a născut, la 25 octombrie 1921, viitorul rege Mihai.

Regele Ferdinand și regina Maria au trăit și ei la **Castelul Foișor** până la terminarea Pelișorului. Și Carol al II-lea a locuit la **Foișor** vreme de aproape 10 ani. După ce fosta casă de vânătoare a devenit castel, **Foișorul** a obținut statutul de reședință de vară a regelui Carol al II-lea.

Foișorul a fost mistuit de un incendiu în anul 1932, fiind refăcut și lărgit de către Carol al II-lea, într-o manieră modernă, după un proiect al arhitectului Arthur Lorenz. Realizarea proiectului a fost opera de antrepriză a inginerului Emil Prager, sub supravegherea arhitectului Ion Ernest.

Foto 1 - Timbrul cu imaginea **Castelului Foișor** cu valoarea nominală de 4,70 lei

Întreaga clădire reunește 42 de încăperi, cu o serie de birouri, saloane, sufragerii elegante și o sală de teatru.

După venirea comuniștilor, **Castelul Foișor** intră în administrarea Statului Român. Nicolae Ceaușescu ordonă mărirea clădirii, care începe în anul 1966.

Foișorul a rămas reședință a protocolului de Stat, pentru vizitele înalților oaspeți și este singurul castel care nu a fost niciodată deschis vizitării de către publicul larg.

Timbrul cu valoarea nominală de 4,70 lei, redă imaginea **Castelului Foișor** și chipul Regelui Carol al II-lea.

* * *

Al patrulea timbru din emisiunea filatelică **Ctitorii Regale** este legat de **Palatul Regal**.

Istoria acestei clădiri începe pe vremea când zona Podului Mogoșoaiei era una periferică. Terenul pe care astăzi se află palatul era un teren viran, lângă biserica Kretzulescu.

La începutul secolului al XIX-lea, Dinicu Golescu pune temelia unei clădiri, care peste jumătate de secol avea să devină **Palatul Regal** din București. În perioada anilor 1812-1815, Golescu a ridicat construcția în stil neoclasic, care includea 25 de încăperi.

Foto 2 - Timbrul cu imaginea **Palatului Regal**, cu valoarea nominală de 10 lei

În anul 1837, casa stolnicului Dinicu Golescu devine Curtea Domnească a lui Alexandru Dimitrie Ghica. Din 1859 până în 1866 aici a locuit domnitorul *Principatelor Unite*, Alexandru Ioan Cuza.

Iar din 10 mai 1866, casa este locuința domnitorului Carol I, care angajează, între anii 1882-1906, doi arhitecți străini, Paul Gottereau și Karel Liman, pentru a extinde clădirea.

După incendiul din noaptea de 7/8 decembrie 1926, care a distrus corpul central, unde erau: *Sala Tronului*, *Scara de Onoare*, *Sufrageria Regală* și *Holul Intrării de Onoare*, acestea au suferit mari daune.

Regele Ferdinand decide repararea Palatului, iar lucrările sunt încredințate arhitectului ceh Karel Liman, arhitectul Casei Regale.

Vechiul Palat este complet demolat în perioada anilor 1935-1936. Palatul nou, cel actual, a fost construit după planurile arhitectului Nicolae Nenciulescu și terminat în anul 1937.

Planurile generale ale clădirii și decorarea s-au făcut prin efortul direct al Reginei Maria a României, care a condus îndeaproape echipa de arhitecți și constructori.

Materialele folosite erau de cea mai bună calitate, marmură de Rușchița, marmură de Carrara, lemn natur din țări exotice.

În Sala Tronului avea loc de două ori pe an un bal special, la care participau cei mai importanți oameni din Regat. Balurile aveau loc de Anul Nou și de Paști.

Camera preferată a Regelui Carol I era *Biroul Regelui*, interiorul acestuia fiind realizat manual la atelierul lui Martin Stohr.

Fațada principală a corpului central al Palatului are două intrări: intrarea dinspre sud, care era folosită de Rege și de oaspeții săi, iar cea dinspre nord, care era destinată demnitarilor.

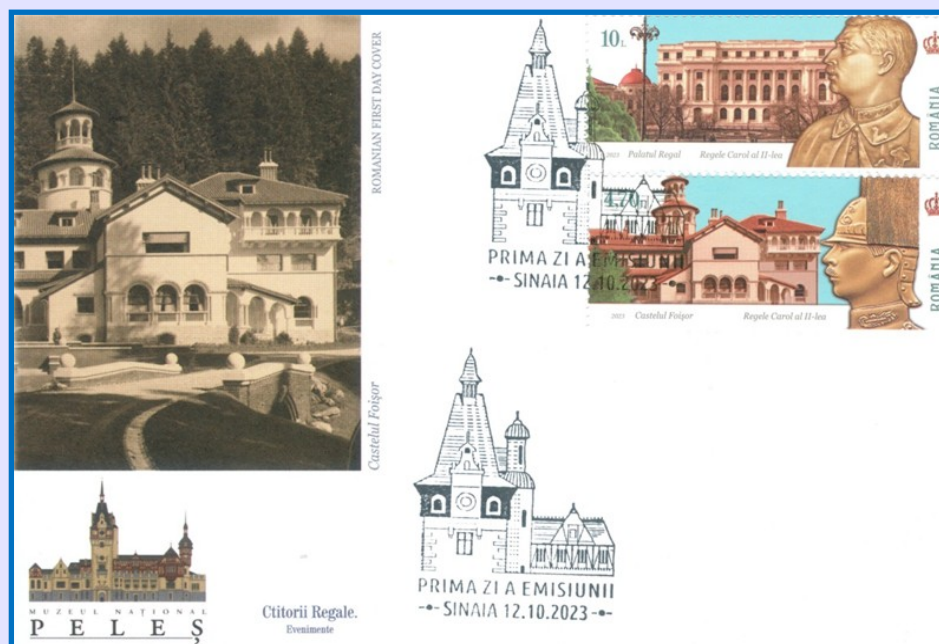

Foto 3 - Plicul „Prima zi” cu cele două timbre, care redau **Castelul Foișor** și **Palatul Regal**. Plicul este numerotat și ștampilat cu ziua de 12 octombrie 2023, la Sinaia.

Pe acoperișul Palatului se afla un mare catarg pentru drapele. Conform protocolului regal, pe acest catarg se arbora pavilionul personal al Regelui, atunci când Suveranul se află în reședință.

Pavilionul era coborât atunci când Regele părăsea reședința.

Dacă niciun membru al Familiei Regale nu se afla în Palat, pe catarg flutura drapelul național al României, steagul tricolor având în centru Stema Regală.

Conform unei legende urbane, între **Palatul Regal** și biserica Kretzulescu există un tunel subteran, menit accesului privat al Familiei Regale la serviciul divin, precum și ca ieșire de siguranță.

La 24 august 1944, Palatul a fost grav avariat de bombardamentele survenite ca represalii și clădirea a devenit nelocuibilă.

În perioada comunistă, denumirea oficială a clădirii era Palatul Republicii și, pentru a se uita istoria regală, obiectele specifice acestui palat au fost împrăștiate prin țară: volumele bibliotecii regale au fost trimise la Biblioteca Națională și la Academie, tronurile au ajuns unul la muzeul Pomiculturii și Viticulturii, iar altul la Muzeul Național de Istorie a României.

Începând cu anul 1953, o parte din Palat a adăpostit Muzeul de Artă al României.

În timpul revoltelor din 1989, Palatul a fost incendiat, fiind puse în grav pericol operele de artă găzduite în clădire.

Palatul a fost restaurat în diferite etape. După anul 2000, unele spații de factură istorică au fost folosite pentru organizarea de evenimente.

Acest Palat, care găzduiește Muzeul Național de Artă, rămâne un simbol al istoriei naționale, al schimbării și al artei.

Această emisiune filatelică specială, pusă în circulație de **Romfilatelia** pe data de 12 octombrie 2023, ne oferă posibilitatea de a ne readuce aminte de evenimente istorice și de valori artistice speciale, cu care România se poate lăuda.

Romfilatelia merită toate felicitările noastre pentru această inițiativă, care o onorează!

O poveste cu violete de Parma (Povestea dr. Carol Davila - fiul natural al lui Franz Liszt - și a iubitei lui, Ana Racoviță-Golescu, viitorii părinți ai scriitorului Alexandru Davila)

Întâmplarea de mai jos s-a petrecut în iarna anului 1859, deci în cel dintâi an de domnie a lui Cuza Vodă.

Participau la un bal select: civili din înalta societate, ofițeri distinși, doamne și domnișoare de o rară eleganță și aleasă frumusețe. Dar atenția tuturor tinerilor era îndreptată către una dintre cele mai frumoase tinere ale timpului, Ana Racoviță-Golescu, care era asaltată îndeosebi de câțiva îndrăgostiți, cum pretindeau ei, serioși. Mulți dintre aceștia îi ceruseră mâna, de câteva ori chiar, cu insistență, fără să fi primit din partea fetei niciun răspuns. Ca o domnișoară bine crescută, se purta amabil cu fiecare, dar nu încuraja pe nimeni mai mult decât s-ar fi cuvenit.

Printre tinerii îndrăgostiți de Ana era și doctorul Carol Davila, bărbat cam de vreo 30 de ani, care, deși se găsea în cercul ei de admiratori, ședea sfios deoparte. Timiditatea îi era sporită și de faptul că, în urma unei boli, rămăsese cu un defect la mâna stângă, din care pricină și-o ținea ascunsă la spate, că să evite, pe cât posibil, să-i fie văzută. Ana își dădea seama de afecțiunea puternică a doctorului Davila pentru ea, dar îi acorda aceeași minimă și politicoasă atenție de care se bucurau și ceilalți.

În seara aceea, frumoasa fată venise îmbrăcată într-o rochie violet, de dantelă, care o prindea de minune. Începuse tocmai o discuție despre toaleta Anei. Doctorul Davila trecu mai aproape, că să audă mai bine ce se vorbea. Discuția o provocase unul dintre tineri, făcând aprecieri măgulitoare și... lingușitoare cu privire la frumusețea și culoarea rochiei. Toți curtezanii se întreceau acum în laude, care de care mai iscusite, căutând să fie cât mai originali și convingători. Numai doctorul Davila nu scotea o vorbă. Privea emoționat și admira în tăcere. În cele din urmă, unul dintre adulterii fetei spuse cu îndrăzneală, privind buchetul de violete artificiale prins cu o agrafă de aur și topaze la corsajul rochiei:

- Păcat de violetele acelea că nu sunt naturale! Efectul ar fi fost grozav!

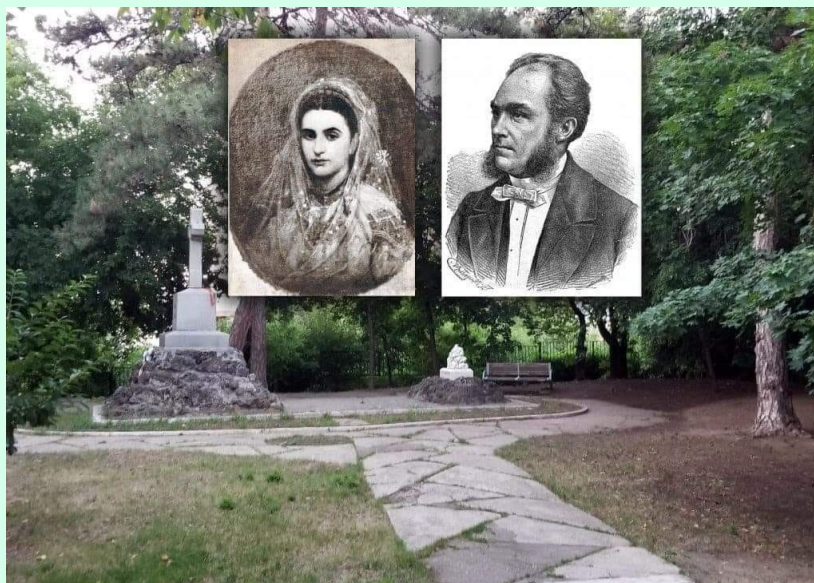
Fata surâse îngăduitor și răspunse prompt:

- Desigur că efectul ar fi fost altul și rochia mea ar fi avut de câștigat fiind împodobită cu violete naturale! Apoi adaugă, oftând discret: Și sunt florile mele preferate... Am căutat în tot orașul, dar n-am găsit la nici o florărie. A trebuit să renunț cu multă părere de rău. Am auzit că s-ar găsi violete de Parma la o seră de la marginea Bucureștiului, dar cine să se aventureze până acolo pe vifornița aceasta îngrozitoare?

Într-adevăr, era o iarnă nemaipomenit de geroasă și viscolea cum de mult nu pomeniseră bătrânii! Tinerii curtezani zâmbiră grațios și se grăbiră să o aprobe:

- Da, adevărat, e o vreme păcătoasă! Să nu dai un câine afară din casă!

Totul s-a terminat aici pentru toată lumea, dar nu și pentru doctorul Davila, care a părăsit imediat balul. Și-a îmbrăcat mantaua, și-a apăsat căciula pe frunte, a încălecat în grabă și a pornit către marginea Bucureștiului, la vestitele sere unde știa el că se găsesc tot soiul de flori naturale în toiul iernii. A călătorit aproape sufocat de vifornița aceea cumplită, care se-ntețea din ce în ce, și nu s-a lăsat până n-a găsit violetele mult dorite. A trezit grădinarii din somn, a plătit cât l-ar fi costat, poate, o florărie întreagă, a

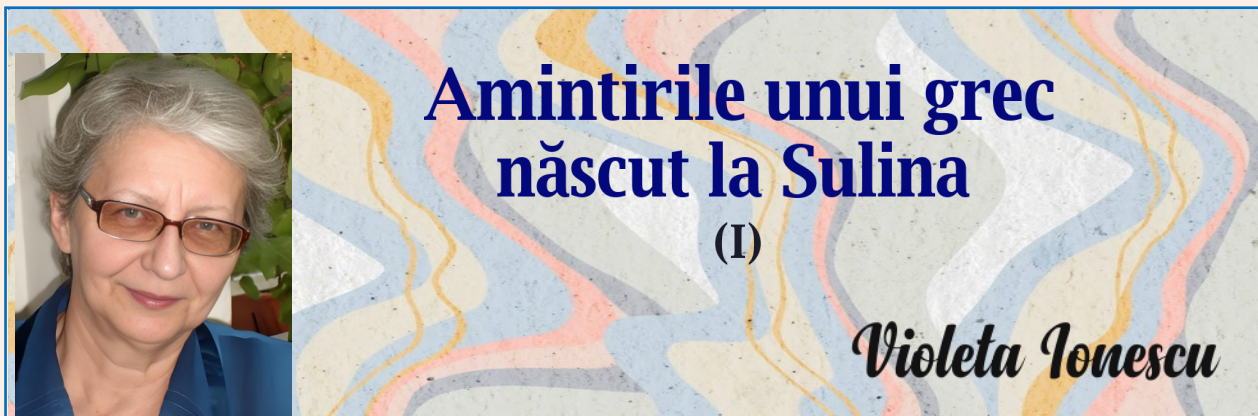
făcut un buchet enorm, pe care l-a acoperit cu grijă, și a pornit înapoi, într-adevăr dus de vânt. Deabia a mai avut răbdare să-și scoată mantaua. A intrat în sala balului, roșu la față ca un bujor, de gerul năprasnic și de puternica emoție ce-l stăpânea în acele clipe, și a căutat cu ochii înfrigurați pe fata iubită. Întâmplarea, binevoitoare de multe ori cu cei îndrăgostiți, a făcut să fie o pauză de dans și fata să se găsească în același cerc de admiratori și pretendenți. Doctorul Davila a înaintat, adânc tulburat, s-a oprit în fața ei, înclinându-se ceremonios și, oferindu-i florile cu dreapta, i-a spus cu glas limpede și pătrunzător:

- Domnișoară Ana, dați-mi voie, vă rog, să vă ofer eu, cu o singură mână...

Dar adâncă emoție ce pusese cu totul stăpânire pe el l-a împiedicat să continue. Se făcuse o liniște desăvârșită. Nu se auzea decât respirația agitată a celor de față, curioși la culme să vadă care va fi urmarea. Fata a rămas o clipă înfiorată, căci și-a dat seama ce om are în fața ei, după gest, care spunea mai mult decât o mie de cuvinte de dragoste la un loc! Cu ochii în lacrimi, a luat buchetul de violete naturale, l-a prins în corsaj în locul celui alt și, strângând cu căldură mâna udă de zăpadă a acestui adevărat cavaler, i-a răspuns inspirată în deplină armonie cu cele spuse de tânărul doctor îndrăgostit:

- Iar mie, domnule Davila, dă-mi voie, te rog, să-ți ofer mâna mea!

Aceștia au fost părinții marelui dramaturg și om de teatru de mai târziu Alexandru Davila, creatorul lui „Vlaicu Vodă”, cea mai frumoasă dramă istorică în versuri din literatura română.

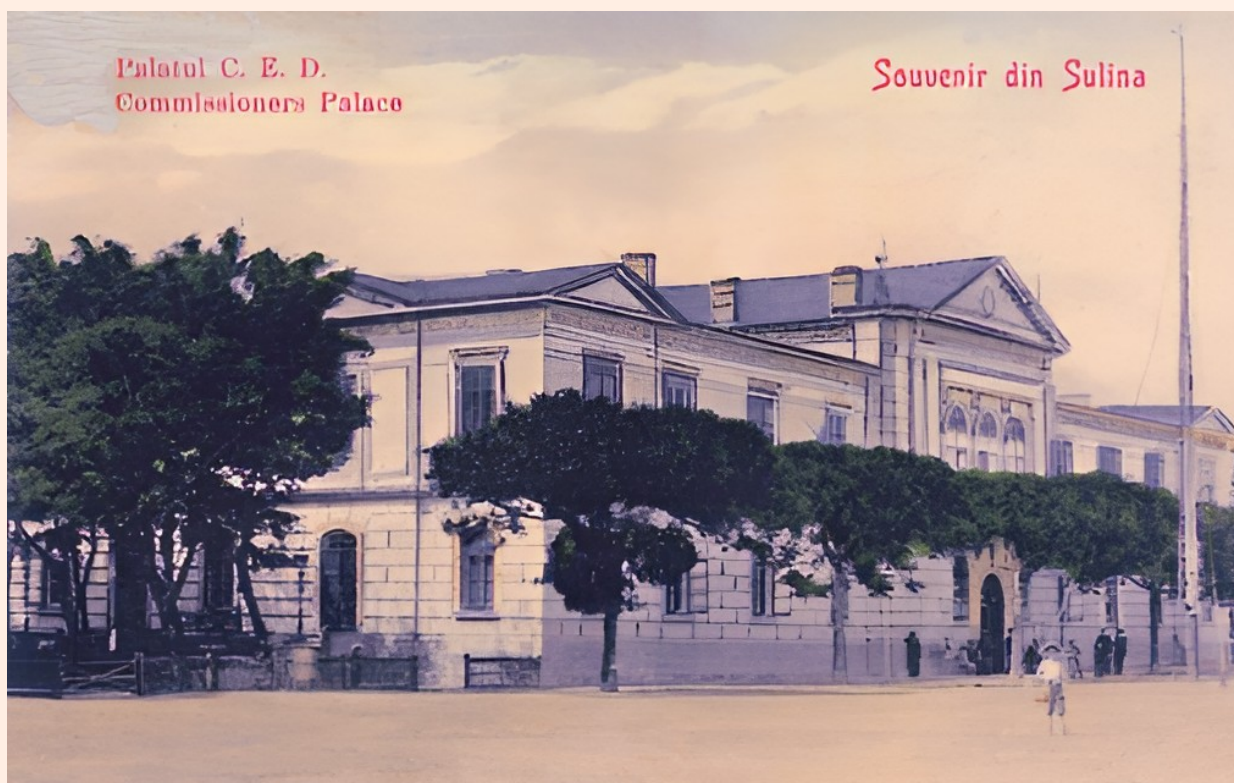
„Europolis, pe vremea mea”

Pe Theodosios Zamfiropoulos l-am cunoscut la Galați, prin anul 2000, când el avea 76 de ani. Astăzi acest povestitor înnăscut nu mai trăiește, dar amintirile lui sunt vii și la fel de interesante ca și atunci.

Se născuse la Sulina, în 1924, pe vremea paradisiacă din Europolis-ul lui Jean Bart. Și pentru că nu a acceptat să-și schimbe cetățenia și a cerut să plece în Grecia, statul popular de după război i-a intentat un proces și a fost condamnat la 12 ani de închisoare, sub acuzația de trădare de țară și spionaj împotriva Rusiei(!). În 1964 a fost eliberat și doi ani mai târziu a reușit să plece în țara strămoșilor săi. Însă continua să vină în România, la fratele său, Dimitrios Zamfi-

ropoulos, care după Revoluția din 1989 era președintele Comunității Elene din Galați. Un duh ciudat îl mâna mereu spre pământurile natale și o dorință încă vie de a reînvia în amintire lumea dispărută a copilăriei și tinereții petrecute aici. Era de fapt lumea apusă a unui porto franco ale cărei ecouri el le-a trăit cândva, cu regretul că atunci era prea tânăr pentru a putea să le guste din plin.

Mi-a împărtășit experiențele sale de viață, parțial le-am publicat în ziarul local, dar povestea vieții lui, așa cum o povestește el, este demnă de un roman și merită cunoscută oricând, fiindcă este un crâmpei din istoria noastră, a tuturor:

„Barba Panait, cum i se spunea tatălui meu, și-a înregistrat prezența la Consulatul grec din Sulina, în anul 1912. A venit însă la început de veac, împreună cu doi frați ai săi, când turcii îi prigoneau pe greci de pe pământurile lor. Era croitor, dar se ocupa și cu negustoria. În 1923 s-a căsătorit cu Rodoclia, o grecoaică din Bulgaria, orașul Suzopol (anticul Sozopolis), refugiată și ea la Sulina în 1920, cu două surori ale ei, de frica bulgarilor comitajii (membri ai unei organizații revoluționare bulgare – n.n.) care îi omorau pe greci în casele lor. În 1924, m-am născut eu. În 1930, m-am înscris la școala primară din Sulina, unde am făcut patru clase. Dar crah-ul din '33 ne-a afectat și pe noi, așa că a trebuit să-mi continui studiile la școala greacă din Galați.

În perioada ei de glorie, Sulina era o lume pestriță, conviețuiau acolo în bună pace o sumedenie de nații: români, greci, sârbi, evrei, turci, armeni, englezi, francezi (din Comisiunea Europeană), dar se înțelegeau toți, ca frații. Nimeni nu se lega de nimeni pe motiv că ar fi de altă nație decât el! Fiecare etnie avea biserica și cimitirul ei, iar limba vorbită era greaca populară, influența greacă era acolo preponderentă. Actele de la primărie se întocmeau în limba greacă, primarul era grec. Abia după primul război mondial, românii au început să preia totul.

„Europolis”... e puțin spus. „Europolis-Europolis” trebuie să spunem! Toate vasele cu mărfuri veneau acolo și aduceau mărfuri de la toate neamurile.

Când îngheța Dunărea, 20-30 de vapoare încărcau și descărcu pe sezon de iarnă. Urcu până la Mila 3, unde, pe mal, erau ancorate șleपुरi. Cu două remorchere, se descărcu mărfurile pe șleपुरi și de acolo se încărcu cu cereale.

Dar se circula și mai sus. La fiecare cot se forma un zăpor (dop de gheață) de 1-2 m grosime. În 1940, Dunărea era închisă între Sulina și Tulcea. Și, la Mila 23, unde se face canalul drept, un remorcher se urca cu toată viteza pe gheață, dădea înapoi și rupea gheața bucată cu bucată. Într-o zi, două, o desprindea, cât era de mare.

Delta era ca astăzi, la fel de sălbatică. Veneau negustorii cu lotcile încărcate cu zarzavat și, într-o zi, pe când aveam 11 ani, unul m-a cerut de la Barba Panait, tatăl meu, și m-a dus la Chilia. Și am plecat la mătușa mea, într-o dimineață, cu lotcile. Pe la Mila 7 sau 10, am luat-o pe canalul

Chilia, am trecut ghiolurile și după-amiază am ajuns. Minunat era! Și pește... cât vedeai cu ochii!

Unchiul meu se ocupa cu transportul de pește. Avea 2-3 șalupe mari, de 20 de tone. Venea la Galați cu două vagoane de pește odată. La Pescăriile din Galați, țin minte că, prin '39-'40, în fiecare zi, între orele 4,00-10,00, câte 10 motoare descărcu cca 100 de tone de pește. Licitația se făcea pe loc. Venea firma Deleanu - unchiul meu colabora cu el - venea Georgescu, îl cântăreau, apoi mergeau în hale și îl ambalau. Pe cel mic îl sărau și-l duceau în interiorul României. Celălalt, proaspăt, mergea pe piețele Galațiului sau ale Bucureștiului. Crap de 10-15 kg, somn, știucă... Pește mare! N-am mai văzut pește ca atunci! Cel mai mare pe care l-am mâncat a fost un somn de 25 kg. Îl cumpărase fratele meu de la Chilia. Unchiul meu, care era cunoscător, a făcut ciorbă din cap și coadă, iar corpul l-a tăiat în felii, cum e costița, și l-a afumat. O carne albă, afumată... Calcanul, de asemenea, un pește rar, se găsea pe atunci. Ultima dată am mâncat calcan în 1975, la Constanța, la parastasul unui unchi de-al nevestii-mii. Acum, m-am dus să caut, dar am găsit niște calcanași și niște guvizi. Și când mă gândesc că vara, la Sulina, scoteam guvizii cu mâna din mare de sub digul de piatră din spatele Comisiunii Europene!...

Acum, Sulina e aproape pustie. Atunci, fremăta de viață. Acum sunt blocuri. Atunci, cea mai mare clădire era hotelul „Camberi Parparia” - singurul, de altfel.

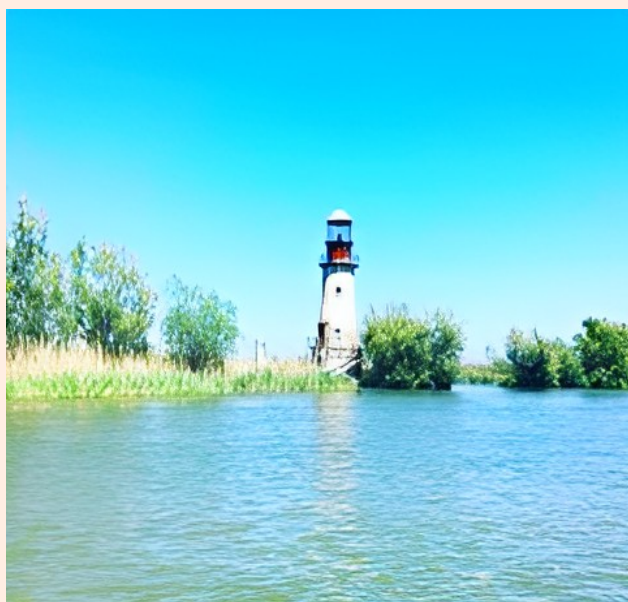
Prăvălii? Nenumărate. Când intrai într-o băcănie, găseai străinătatea acolo. Măslina din Grecia, Turcia, Egipt... Un miros de Orient. Restaurante, cabarete, „Lichiardopulos” și, mai jos, spre poștă și debarcader, „Mateescu”. În 1936-'38, am văzut venind cu pluri din Grecia să cânte și să danseze la Sulina.

Fete... erau multe și drăguțe. Frumoase? Nu mai țin minte. Aveam 16 ani când m-a gonit de acolo războiul! Ce pot să spun e că erau distractive. Turcoicele, mai ales. Una, Aimé, se uita la mine cam... Erau scoase la plimbare, să le vadă marinarii: marfă nouă! Acolo, totul era negoțul.

Pe urmă, eu am venit să învăț la Galați. Tata s-a întors acasă, la prăvălia care a mers până în '40”.

Războiul a început într-o duminică

„Odată cu cedarea Basarabiei, țin minte că a intrat toată flota română pe canalul Sulina, spre Galați. Fugea de la Constanța de teama războiului. Aveam atunci niște vase moderne – „Basarabia” și „Transilvania” - faima României, „Lebedele Mării Negre” li se spunea, dar erau mai frumoase ca lebedele! Era și un pasager pe Dunăre, „Principele Mihai”, pe care l-au scufundat rușii în ’43-’44, mai sus de Isaccea. Au murit acolo vreo 15 inși.

În timpul războiului de eliberare a Basarabiei, o mie de soldați făceau manevre la mare și seara se întorceau. În ’41 (eu aveam 17 ani) a reînceput războiul. Se bombarda Sulina, nu de-a lungul canalului, ci transvers. Ajungeau bombe ori la mare, ori la Dunăre, ori cădeau în oraș. Când am văzut, ne-a fost frică și am plecat din Sulina - trei copii cu părinții, până să se elibereze frontul. Ne-am refugiat la Murighiol, prin canalul Sf. Gheorghe. După noi, a venit alt val de refugiați care i-au spus tatii: «Barba Panait, v-au dărâmat casa!». Căzuse o bombă lângă ea, și toată casa noastră s-a dărâmat spre stradă. Și au adăugat: «Ei, bine că ești sănătos!»...

Pe la 15 august, frontul s-a dus spre Odessa. Atunci am plecat și noi la Tulcea, unde am fost cazați într-o casă particulară. După do-

uă luni, am făcut cerere să-mi continui studiile. Mi-au dat voie și am venit la Galați, la liceul grec. Fratele meu, Dimitrios, era la Chilia, la mătușa noastră. A făcut școală românească, a luat și premiu. Era o mândrie pentru doamna armatoare să aibă un nepot premiant!

Eram elev în clasa a VI-a a Școlii grecești din Galați, dar pentru că era vacanța de vară, mă aflam acasă, la Sulina. Țin minte că era într-o duminică (pe 22 iunie 1941), când, pe la ora 10,00, un avion rusesc a survolat Sulina. Zbura la joasă altitudine și a fotografiat pozițiile noastre. Sulina e un oraș lung, ultima casă fiind la mila 3. Nu ne-am mai dus la plajă în ziua aceea. La o cafenea exista un aparat de radio și acolo mergeam să ascultăm ce se întâmplă în lume.

Nemții au ocupat mai întâi Austria și Cehoslovacia, apoi s-au aliat cu rușii și au atacat din două părți Polonia, ocupând-o în 15 zile (septembrie 1939). O parte din trupele poloneze s-au retras prin România și au ajuns la Londra, unde au format o armată de eliberare.

În iunie ’40, când rușii ne-au luat Basarabia, românii au mirosit că ne vor ataca și, pentru a-și proteja flota de pe Marea Neagră, au dus-o pe Dunăre, la adăpost. Atunci am văzut trecând prin Sulina, în amonte, elegantele nave „Transilvania” și „Basarabia”, care atunci erau noi, abia venite în țară din șantierele daneze, precum și navele „Durostor”, „Principesa Maria” - care făceau curse: Brăila-Galați-Istanbul și, mai departe, în Mediterana, până la Alexandria, Napoli și Marsilia. Erau nave mixte, de pasageri și comerț. Au venit atunci, cu flota, pe Dunăre, și distrugătoarele „Mărăști” și „Mărășești”, ca și altele, mai mici.

Războiul a început pe mare. Ca să împiedice aprovizionarea englezilor cu armament de la americani, nemții le tăiau toate căile de acces. Aveau submarine „de buzunar”, mici și rapide, cu care bombardau vasele englezești.

(Va urma)